

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 457. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992356687088/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Omraade som paa alle andre sygeligt i Fortiden og dens Barnlighed. Saa glimrende Resultater, som disse Forskninger end har bragt Videnskaben, saa sikkert er det, at de i Tyskland avlede de værste Frihedsfjender imellem deres Dyrkere, Mænd, som overalt tog Parti for Fortiden imod Datiden.

Til det patriotiske Parti kom saa det religiøse. Overfor Franskændenes Letfærdighed havde man opstillet den særligt germanske Sædelighed, overfor Franskændenes Fritænkeri stillede man den særligt germanske Kristendom. Da Fjendens Religion hyldede den menneskelige Aand i dens Klarhed og Frihed, saa blev Nationalreligionen kirkelig Kristendom, den kristelige Aand i dens Dunkelhed og Tvang. Man troede saaledes at blive mere religiøs, altsom man blev det mindre. Thi det er en staaende Sandhed, en Formel, som gælder for alle Tider og alle Lande, at da sand Religion vil sige Begejstring for den levende nærværende Aand og den Idé, som Mængden endnu ikke fatter, vil Den, som er opfyldt af Tidens levende Aand, synes irreligiøs, men være religiøs, Den derimod, som er opfyldt af en forbigangen, en afdød Tids Aand eller Tro, være i høj Grad irreligiøs, men synes og kaldes religiøs.

Frihedskrigens umyndige Aander blev stikkende i Romantiken. Det er ikke uden Betydning at Mænd, der som Arndt og Görres dengang gjaldt for Frihedshelte, snart udtalte sig i ganske frihedsfjendsk Retning: Arndt angreb med Forbitrelse hvad han kaldte Industrialismen, og den moderne Tids Industri i Modsætning til de gamle Haandværkslaug, og ivrede imod Maskinerne og Dampen, der berøvede Fødderne deres Ret [til at gaa], Tapperheden dens Arbejde, Bjerg og Dal deres Betydning. Han kæmpede for at lukke ny Adgang til Adelsstanden ved at indføre dens Navne i en «gylden Bog» og for Stamgodser og Majorater som det eneste Værn mod Opløsningen af alt Fast i Samfundet og mod Oversvømmelsen af Proletariat og Pøbel. Görres, der dengang endnu havde nogle Erindringer tilbage fra den Tid, da han udgav *Det røde Blad*, endte ikke længe efter som Forfatter til *Den kristelige Mystik* og med saa vild en Reaktion, at han endog opiraadte imod den reaktionære Pietisme i Prøjsen som ikke vidtgaende nok, og nødte Leo til at tage til Orde imod ham.

Et ganske ejendommeligt Udtryk fik i Poesien det af Frihedskrigene udsprungne kristeligt-germanske Bagstræv i en Række Romaner af Baronen *de la Motte Fouqué*, der som Kavalleri-